

Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:250 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan och en motion med anknytning till propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner associeringsavtalet och avslår motionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund.....	5
Associeringsavtalet.....	5
Den ekonomiska utvecklingen i Moldavien.....	5
Sveriges relationer med Moldavien.....	6
EU:s relationer med Moldavien.....	7
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Motionen.....	8
Utskottets ställningstagande.....	8
Reservation.....	10
Omförhandling av associeringsavtalet, punkt 2 (SD).....	10
Särskilt yttrande.....	11
Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan, punkt 1 (SD).....	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Propositionen.....	12
Följdmotionen.....	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan**

Riksdagen godkänner associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:250 och avslår motion 2014/15:52 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1.

2. **Omförhandling av associeringsavtalet**

Riksdagen avslår motion 2014/15:52 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation (SD)

Stockholm den 13 november 2014

På utrikesutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Olle Thorell (S), Julia Kronlid (SD), Sofia Arkelsten (M), Katarina Köhler (S), Kerstin Lundgren (C), Margareta Cederfelt (M), Pyy Niemi (S), Björn Söder (SD), Birgitta Ohlsson (FP), Hans Linde (V), Sofia Damm (KD), Krister Örnfjäder (S), Göran Pettersson (M), Maria Andersson Willner (S), Pernilla Stålhammar (MP) och Emilia Töyrä (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:250 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan.

Rådet fattade i juni 2009 beslut om förhandlingsmandat för kommissionen att inleda förhandlingar om ett associeringsavtal mellan EU och Moldavien. I juni 2011 beslutade rådet om motsvarande förhandlingsdirektiv för ett djupgående och omfattande frihandelsområde vars upprättande skulle utgöra en integrerad del av avtalet. Förhandlingarna slutfördes under 2013, avtalet paraferades vid toppmötet för det östliga partnerskapet i Vilnius den 29 november 2013 och undertecknades i samband med Europeiska rådets möte den 27 juni 2014.

Associeringsavtalet är ett blandat avtal, dvs. både EU och dess medlemsstater är avtalsparter tillsammans med Moldavien. Det träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då det sista ratificerings- eller godkännandeinstrumentet har deponerats. Avtalet ersätter det befintliga partnerskaps- och samarbetsavtalet. I avvaktan på att avtalet träder i kraft kommer delar av det fr.o.m. den 1 september 2014 att tillämpas provisoriskt mellan EU och Moldavien, inom ramen för kompetensfördelningen mellan EU och dess medlemsstater.

Den 26 februari 2009 inkom regeringen med en faktapromemoria (2008/09:FPM85 Östliga partnerskapet), i vilken den bl.a. sammanfattar kommissionens meddelande KOM(2008) 823 Östligt partnerskap och redogör för de slutsatser om partnerskapet som Europeiska rådet antog i december 2008.

Den 18 oktober 2011 hade utskottet en överläggning med kabinetssekreterare Frank Belfrage om den europeiska grannskapspolitiken. Utskottet skrev därefter ett utlåtande – 2011/12:UU5 Översyn av den europeiska grannskapspolitiken. Utskottet har fortlöpande följt utvecklingen av det östliga partnerskapet genom beredningen i rådet för utrikes frågor.

Den 20 december 2013 inkom regeringen med en faktapromemoria (2013/14:FPM41 Viseringsfrihet för Moldavien – Ändring av viseringsförordningen) om kommissionens förslag KOM(2013) 853. I förslaget förordade kommissionen en ändring av EU:s förordning (EG) nr 539/2001, vilken skulle innebära att moldaviska medborgare undantogs från viseringskrav vid inresa till Schengenområdet.

Regeringen gör sammantaget den bedömningen att avtalet bör anses vara av större vikt. Avtalet ska därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen godkännas av riksdagen.

En motion (SD) har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Associeringsavtalet

Associeringsavtalet består av sju avdelningar:

1. Avtalets mål och allmänna principer
2. Politisk dialog och reform, samarbete på det utrikes- och säkerhetspolitiska området
3. Frihet, säkerhet och rättvisa
4. Ekonomiskt samarbete och annat sektorssamarbete
5. Handel och handelsrelaterade frågor
6. Finansiellt stöd samt bestämmelser om bedrägeribekämpning och kontroll
7. Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser

Därtill innehåller avtalet 35 bilagor i vilka bl.a. den EU-lagstiftning som Moldavien åtar sig att anpassa sin lagstiftning till och tidsramarna för detta specificeras. Till avtalet bifogas även fyra protokoll.

Avtalet är inriktat på stöd till centrala reformer, ekonomisk återhämtning och tillväxt samt samhällsstyrning och samarbete inom olika sektorer. Det utgör också en reformagenda för Moldavien, byggd på ett omfattande program för hur landets lagstiftning ska anpassas till EU:s normer och standarder. Alla länder som samarbetar med Moldavien uppmanas att anpassa sig till och inrikta sitt bistånd på att genomföra detta program. EU:s framtida bistånd till Moldavien är kopplat till reformagendan såsom den utformats i avtalet. För att förbereda och underlätta genomförandet av avtalet har en associeringsagenda utarbetats. Avtalet innebär att Moldavien kan fortsätta att utveckla sina handelsrelationer även med handelsparter utanför EU, exempelvis genom frihandelsavtal med andra länder.

Avtalet bifogas i en bilaga till propositionen.

Den ekonomiska utvecklingen i Moldavien

Moldavien är ett av Europas fattigaste länder. Sovjetunionens upplösning 1991 utlöste en djup och långvarig ekonomisk kris i landet. Den ekonomiska tillväxten har visserligen varit hög sedan millennieskiftet, men började från en mycket låg nivå. Jordbruket är den viktigaste näringen, även om tjänstesektorn växer snabbt. Den industri som finns är beroende av jordbruksproduktionen och domineras av tillverkning av livsmedel och jordbruksredskap. Arbetskraftsutvandringen är stor och penningöverföringar från moldavier som arbetar utomlands står för omkring en tredjedel av landets BNP.

I början av 1990-talet inleddes ekonomiska reformer med marknadsekonomi som mål, och vissa privatiseringar genomfördes. Tillväxten har sedan millennieskiftet framför allt drivits på av ökad export och inhemsk privatkonsumtion. Privata investeringar har dock uteblivit och inflationen har förblivit

hög. Höjda priser på rysk gas och ryska blockader mot moldaviskt vin har slagit hårt mot ekonomin. Moldavien har i likhet med övriga OSS-ekonomier påverkats negativt av den senaste tidens geopolitiska spänningar i närregionen.

Regeringskoalitionerna har under de senaste åren präglats av starka inbördes slitningar, vilket försvårat och fördröjt nödvändiga reformer som regeringen åtagit sig att genomföra, såväl i relation till befolkningen som till de internationella givarna. EU är den största givaren och stödet går bl.a. till att stärka rättssektorn som är svag och präglas av omfattande korrupktion, till att höja den tekniska kompetensen och investeringar inom energisektorn, och till att underlätta för förvaltning och näringsliv att anpassa sig till de förändringar som följer av ingåendet av associeringsavtalet med EU.

Andra utmaningar har varit hög arbetslöshet och stora underskott i handelsbalansen med utlandet. Den regering som tillträdde 2009 har som mål att föra landet närmare EU, vilket kräver en snabbare privatiseringsprocess och budgetsanering. Vid sidan av det stöd som lämnas av EU får reformprocessen finansiellt stöd från bl.a. Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF) och USA.

Sveriges relationer med Moldavien

Sveriges bilaterala förbindelser med Moldavien bedöms vara mycket goda och länderna har ett intensivt besöksutbyte.

Under 2012 och första halvåret 2013 hade Moldavien och Sverige ett parlamentariskt samarbete där frågor om ledamotsrollen, parlamentets kontrollfunktion och vikten av transparens och yttrandefrihet stod i fokus. Svenska och moldaviska parlamentariker träffades vid tre tillfällen för att utbyta erfarenheter.

Med anledning av riksdagens parlamentariska samarbete med Moldavien besökte riksdagens dåvarande talman Per Westerberg den moldaviske talman Igor Corman i Chisinau i september 2013. Moldaviens talman Igor Corman gjorde en resa till Sverige den 17–18 mars 2014 och besökte då utrikesutskottet. Under mötet diskuterades bl.a. Moldaviens EU-närmanden, hur de politiska partierna i Moldaviens parlament ställer sig till EU samt Sveriges och Moldaviens bilaterala relationer.

Carl Bildt besökte som utrikesminister Moldavien ett flertal gånger, senast under en rundresa till Moldavien, Ukraina och Georgien mellan den 29 juni och den 1 juli 2014. Ewa Björling besökte som handelsminister landet 2012.

Handeln mellan Sverige och Moldavien är begränsad. Den svenska importen uppgick 2013 till 28 miljoner kronor och utgjordes till stor del av livsmedel och textilprodukter. Den svenska exporten uppgick 2013 till 130 miljoner kronor och utgjordes till stor del av verkstadsprodukter och telekommunikationsutrustning.

Sveriges reformsamarbete med Moldavien styrs av en resultatstrategi för reformsamarbete med Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet för perioden 2014–2020 som syftar till att bidra till landets närmande till EU. Stödet till

Moldavien förväntas uppgå till 120 miljoner kronor per år, vilket innebär att Sverige är en av de största bilaterala givarna till Moldavien.

EU:s relationer med Moldavien

Närmandet till EU är en viktig drivkraft för reformprocessen i Moldavien. Unionens relationer med Moldavien har fördjupats de senaste åren, inte minst inom ramen för det östliga partnerskapet, som etablerades vid ett toppmöte i Prag i maj 2009 efter ett initiativ från Sverige och Polen. Partnerskapet syftar till att främja partnerländernas politiska associering och ekonomiska integration med EU. Detta sker bl.a. genom praktiskt arbete för anpassning till EU:s regelverk inom olika områden, harmonisering av lagstiftning och genom att bygga demokratiska institutioner. Respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är grundläggande för partnerländernas fördjupade integration och samarbete med EU. Principen om ”mer för mer” är vägledande för samarbetet och för EU:s ekonomiska stöd.

Till följd av att Moldavien hade genomfört de reformer som EU ställt som villkor för viseringsfrihet antog Europeiska rådet den 14 mars 2014 en revidering till viseringsförordningen som gav moldaviska medborgare som innehar biometriska pass rätt att resa till Schengenländerna utan visum. Revideringen låg i linje med det kommissionsförslag som nämnts ovan. Den reviderade rådsförordningen trädde i kraft den 28 april 2014.

EU stöder Moldavien genom EU:s grannskapsinstrument ENI (European Neighbourhood Instrument) för perioden 2014–2020. ENI syftar till att främja fred, stabilitet och ekonomisk tillväxt i hela regionen genom att stödja politiska och ekonomiska reformer i de 16 länder som omfattas av instrumentet, däribland Moldavien.

Handelsflödet mellan EU och Moldavien har ökat mellan 2009 och 2013. Under 2013 uppgick den totala handeln mellan EU och Moldavien till 3,2 miljarder euro. Importen från Moldavien till EU bestod huvudsakligen av jordbruksprodukter, maskiner, och transportutrustning och kläder. Exporten från EU till Moldavien bestod främst av maskiner, transportutrustning och bränsle.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan.

Regeringen redogör i propositionen i huvudsak för EU:s och Sveriges relationer med Moldavien, Moldaviens ekonomiska utveckling, associeringsavtalets innehåll och skälen för regeringens förslag.

Associeringsavtalet bifogas i en bilaga till propositionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan och avslår motion 2014/15:52 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:52 av Julia Kronlid m.fl. yrkandena 1 och 2 anser Sverigedemokraterna att riksdagen ska dels avslå propositionen, dels tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör omförhandla associeringsavtalet med Moldavien så att endast de delar som rör handelslättnader behålls och de delar som rör övrig politisk harmonisering tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att associeringsavtalet med Moldavien är en del av en ny generation associeringsavtal med länderna i EU:s östliga partnerskap och att det utgör en långsiktig plattform för framtida förbindelser mellan EU och Moldavien. Avtalet får anses vara omfattande och innebär upprättandet av ett frihandelsområde. Det innehåller bindande bestämmelser och utvecklar det samarbete som tidigare vilat på ett äldre partnerskaps- och samarbetsavtal.

Utskottet välkomnar att de gemensamma värderingar som EU bygger på – demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt rättsstatsprincipen – utgör kärnan i den politiska associering och ekonomiska integration som avtalet syftar till att främja. Utskottet välkomnar också att marknadsekonomi och hållbar utveckling lyfts fram som viktiga principer i avtalet och att samarbetet utökas inom utrikes- och säkerhetspolitiken med fokus på regionala frågor, nedrustning, icke-spridningsfrågor, konfliktförebyggande och krishantering. Utskottet ser positivt på att avtalet på det rättsliga området omfattar bl.a. samarbete kring migrationsfrågor, bekämpning av penningtvätt och terrorism.

Utskottet konstaterar att avtalet syftar till att påskynda fördjupningen av de politiska och ekonomiska förbindelserna mellan Moldavien och EU, och att gradvis integrera Moldavien ekonomiskt med EU:s inre marknad på valda områden, framför allt genom inrättandet av ett djupgående och omfattande frihandelsområde. Utskottet bedömer att Moldaviens ekonomiska integration med EU kommer att utgöra en stark drivkraft för landets ekonomiska tillväxt och

att frihandelsområdet kommer att skapa affärsmöjligheter i såväl EU som Moldavien och kommer att främja en verklig ekonomisk modernisering och integration med EU.

Utskottet vill framhålla associeringsavtalets betydelse som en viktig politisk signal om den stora vikt EU och Sverige fäster vid en demokratisk och hållbar utveckling i Moldavien. Utskottet anser att det mot bakgrund av de utmaningar regionen står inför, och de externa ekonomiska påtryckningar som flera av länderna i det östliga partnerskapet utsatts för, är angeläget att genom associeringsavtalet bekräfta EU:s stöd för Moldavien och att främja en positiv utveckling i landet.

Utskottet delar regeringens bedömning att avtalet bör anses vara av större vikt och att det därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen ska godkännas av riksdagen.

Med vad som anförts ovan tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan och avslår motion 2014/15:52.

Reservation

Omförhandling av associeringsavtalet, punkt 2 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:52 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är Sverigedemokraternas uppfattning att regeringen, inom EU, bör initiera en omförhandling av associeringsavtalet med Moldavien i syfte att de delar av avtalet som rör handelslättnader behålls och de delar som rör övrig politisk harmonisering tas bort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan, punkt 1 (SD)

Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD) anför:

Sverigedemokraterna ser med djup oro på hur EU utvecklas till att bli en allt mer överstatlig politisk union. För varje steg unionen tar mot fördjupad integration och geografisk utvidgning, tar också Europa ett steg mot ett större demokratiskt underskott, ökad byråkrati, minskad medborgerlig insyn och urvattnad politisk legitimitet. Långsiktigt hotar denna utveckling de europeiska folkens rätt till självstyre och kulturella överlevnad. Vi motsätter oss därför den ytterligare utvidgning av EU:s inflytelsesfär som de delar av associeringsavtalet som syftar till politisk harmonisering innebär. Vi anser också att Moldavien har mycket lång väg att gå innan landets samhällssektorer skulle kunna harmoniseras med övriga Europa på ett realistiskt sätt. Det senare gäller allt från korruptionsbekämpning och ekonomisk utveckling till grundläggande territoriell integritet. I dagsläget måste vi även se associeringsavtalet med Moldavien både i ljuset av oron kring Rysslands intensifierade intresseanspråk i sina närområden och i ljuset av den potential som Moldavien har när det kommer till ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning.

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till att regeringen godkänner de handelslättnader som enligt associeringsavtalet ska upprättas med Moldavien. Vi ställer oss också positiva till de regelverksstandarder och övervaknings-, sanktions- och tvistlösningsmekanismer som av nödvändighet tillkommer. Vi hade dock inte velat att regeringen godkänner de delar av avtalet som rör övrig politisk integration och harmonisering. I synnerhet anser vi att regeringen inte bör godkänna att Moldavien på sikt ska upprätta en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik med Europeiska unionen. Vi vill därför att regeringen i ett senare skede omförhandlar associeringsavtalet med Moldavien så att endast de delar som rör handelslättnader behålls och de delar som rör övrig politisk harmonisering tas bort. På detta sätt värnar vi ett Europa med starka, självständiga stater och med respekt för den politiska suveräniteten, samtidigt som vi underlättar för mellanstatligt samarbete för att även värna handel och fredliga relationer samt samverkan i stora övergripande frågor.

Med vad som ovan anförts avstår vi från att reservera oss mot utskottets förslag att godkänna associeringsavtalet med Moldavien eftersom vi anser att de delar av associeringsavtalet som rör handelslättnader kan och bör godkännas medan regeringen bör få i uppdrag att inom EU initiera en omförhandling av de delar av associeringsavtalet som rör politisk harmonisering.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:250 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan:

Riksdagen godkänner associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan (avsnitt 8).

Följdmotionen

2014/15:52 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör omförhandla associeringsavtalet med Moldavien, så att endast de delar som rör handelslättnader behålls, och så att de delar som rör övrig politisk harmonisering slopas.